

Kulturarv og plads til det gode liv i Slagelse Kommune

Slagelse Kommune ligger placeret centralt i Danmark. E20 og Vestbanen strækker sig tværs gennem kommunen, forbinder landsdelene og gør det overskueligt at pendle både ind og ud. Både langs kysten og inde i landet er der betydelige landskabelige og naturmæssige værdier – vi har fået meget foræret. Desuden rummer den mangfoldige kulturarv et stort potentiale i udviklingen af kommunen som et godt sted at bo, arbejde, shoppe, lære og lege. Målsætninger for at sikre og synliggøre kulturarven er nedfældet i den nye Kommuneplan 2021-2033 og forventes omsat i konkrete tiltag over de næste 12 år.

Af planchef Darrin Bayliss, byplanlæggerne Else-Marie Hedegaard Jensen og Signe Marie Rohde, Slagelse Kommune

Vikingeborgen Trelleborg er en unik historisk og kulturel attraktion i Slagelse Kommune. Ringborgen er strategisk placeret på en odde i Tude Ådal. Kulturmiljøet Tude Ådal er geografisk stort og rummer flere fortællinger om menneskets måder at udnytte og forme landskabet på gennem 2000 år. Udover Trelleborg og åen som vandvej indgår også spor af en forhistorisk dæmning og udnyttelse af vandkraften ved Pine Mølle samt enge, diger og kanaler ved Frølund Fed fra et tidligt landindvindingsprojekt i midten af 1800-tallet. Ådalen er omfattet af naturfredning. Der forventes afgørelse på ansøgning om optagelse af Trelleborg og de øvrige danske ringborge på UNESCOs verdensarvsliste i 2022. Foto: Nationalmuseet

Korsør Isbådsstation yderst på Halsskov Rev ved Storebæltsbroen er et af Slagelse Kommunes 33 kulturmiljøer. Kulturmiljøet indgår i en unik fortælling om overfart og transport mellem landsdelene og har tilknytning til Sprogø og lignende anlæg på Knudshoved. Den første bygning på stedet blev antageligt opført i slutningen af 1500-tallet. Det nuværende revhus er opført i 1838 som gæstgiveri med værelser til rejsende samt lokaler til post og gods. Bådehuset er tilbygget i 1884. Bygningerne er fredede. Foto: Slagelse Kommune

En forudsætning for at kunne integrere bevaringsværdierne i byudviklingen er at kende dem – i alle skalatrin. At tænke langsigtet er også vigtigt, da en vellykket bevaringsindsats forudsætter lokal og politisk opbakning mange år frem i tiden. Vi har i forbindelse med Kommuneplan 2021-2033 revideret udpegningen af kulturmiljøer og indarbejdet en målsætning om at udvide registreringen af bevaringsværdige bygninger og få et endnu større overblik. En af udfordringerne i dag er den "skæve" fordeling i kendskabet til bevaringsværdierne, som stammer fra de lokale forskelle i tilgangen til kulturarven før 2007.

Bevaring af Skælskør bymidte

Skælskør Kommune fik i 1993 som den eneste af de fire tidligere kommuner udarbejdet et kommuneatlas med en fuld SAVE-registrering af bygninger opført før 1940. Både før og efter 1993 er der vedtaget lokalplaner med bevarende bestemmelser for dele af Skælskør bymidte, og der er gennem tiden lagt et stort arbejde i at formidle og forvalte bevaringsværdierne.

Skælskør bymidte ligger på to bakkedoppe på hver side af indsnævringen mellem Skælskør Fjord og Nor. Både fra havnen, fra fjorden og fra noret ses huse og tagrygge i varme farver mellem grønne trækrone og beplantninger. De ældste dele af købstadens bebyggelse langs Vestergade og Algade kan genkendes som en bakkekam af røde tagrygge, der takker sig opad med terrænet. Foto: Slagelse Kommune

Det har dog i stigende grad været vanskeligt at administrere især de ældre lokalplaner efter hensigten, og politisk er det besluttet at udarbejde nye bymiddelokalplaner for både Skælskør, Korsør og Slagelse. Formålet er at bevare købstadsmiljøerne med deres særegne bebyggelsesmønstre, gadebilleder og enkeltbygninger. I kraft af en grundig kortlægning kommer ikke kun bevaringsværdier og sårbarheder frem, men også udviklingspotentialer, hvilket er væsentligt for også at bevare et aktivt handels- og byliv.

Korsør bymidte fik ny lokalplan i 2017, og i skrivende stund er forslaget til en ny lokalplan for Skælskør bymidte i offentlig høring. Forslaget bygger videre på de mange års lokale bevaringsindsats, men det faglige grundlag er også opdateret med en ny byhistorisk analyse og ajourføring af SAVE-registreringen og desuden kvalificeret med bidrag fra en lokal følgegruppe. Det er vores erfaring og vurdering, at alene oplysningerne fra kortlægningen vil have vejledende effekt for bygningsejerne. Med deres forståelse og opbakning er man allerede langt på vej

mod målet om bevaring af de værdifulde bygninger og miljøer.

Kulturmiljøerne

I forbindelse med den nye kommuneplan er alle tidligere udpegede kulturmiljøer genbesøgt og vurderet på ny. For hvert enkelt er der udarbejdet en ny beskrivelse af bærende bevaringsværdier og sårbarheder. Derfor har vi nu et opdateret fagligt vidensgrundlag at læne os op ad, når der i udviklingen af kommunens købstæder, landsbyer og landområder skal tages stilling til de værdifulde miljøer.

De nye beskrivelser er blevet til i tæt samarbejde med Museum Vestsjælland efter KulturMiljø-metoden. Den nye kommuneplan blev vedtaget i december 2021, og det er endnu for tidligt at sige noget om erfaringerne med at anvende de nye beskrivelser i praksis. Udgangspunktet er dog langt bedre end før – også for at synliggøre kulturarvens betydning for både den lokale identitet og for billedet af kommunen som et sted med plads til det gode liv.

